

1

SKAMBUTIS

– PRADINGO mano mama.

– Kiek metų jūsų mamai? Ar seniai ji pradingusi?

Policininko balsas monotoniškas, ramus, tarsi per dieną gautų dešimt pranešimų apie dingusias motinas. O kas žino? – pamane Džulsė. Gal ir gauna.

– Septyniasdešimt devyneri. Ne, palaukit, tai ji taip visiems sako. – Ji nutilo. – Aštuoniasdešimt ketveri. Jau trys dienos, kai nieko iš jos negirdėjome.

– Ar kasdien su ja kalbatės?

– Ne, bet ji visada atsiliepia, kai skambinu, o dabar visą popietę nekėlė ragelio. Todėl paskambinau į kirpyklą, paaiškėjo, širyt ji nepasirodė ir ten. O mama niekada nepraleidžia sutarto susitikimo kirpykloje.

– Aišku. Ar buvote jos namuose?

Džulsė susierzino.

– Žinoma, ne! Mes gyvename už trijų keturių valandų kelio nuo jos. Čarlis gyvena arčiausiai, bet jis treniruoja savo sūnaus beisbolo komandą ir šį savaitgalį jiems rungtynės. Dar paskambinau vienam iš jos draugų, su kuriais lošia bridžą. Jis taip pat jos nematė. Mama neseniai...

Ji vėl nutilo. Mama visada buvo gan uždara ir Džulsei nesinorėjo svetimiems pasakoti apie jos asmeninius reikalus. Vis dėlto padėtis kritinė.

– Kas neseniai?

– Na, ji sulaukė... nemalonių žinių.

Policininkas atsikrenkštė.

– Ar gali būti, kad ji tiesiog norėjo pabūti viena?

– Ne – sakau jums. – Džulsės balsas pasidarė spigus. Beveik paklaikęs, kaip ir baimės jausmas, lyg vijoklis, kylantis gerkle aukštyn. – kažkas čia ne taip.

– Gerai, gerai, – tarė policininkas ir Džulsė ėmė įsivaizduoti, kaip jis pakelia rankas, tarsi liepdamas nusiraminti tokiu pat globėjišku tonu, koku su ja kalbėdavo buvęs vyras. Kas dar gali gyvenime būti blogiau nei vyro pasakymas *nusiramink*, kai ji susijaudinusi? – Nusišiu ką nors patikrinti jos namų.

– Ačiū.

Ji atleido sukąstą žandikaulį.

– Gal yra dar kas nors, ką turėtume žinoti, – anksčiau pasitaikęs nenuspėjamas elgesys, demencija?

Ji lėtai ir giliai iškvėpė ir sumurmėjo:

– Ak, toks visas jos gyvenimas.

Vyras patylėjo.

– Ponia?

– Nieko panašaus diagnozuota nebuvo. Jai viskas gerai, žinoma, išskyrus tai, kad pradingo. Man atrodo, ją pavogė. Ar taip sakoma? Gal pagrobė? Apgaule išviliojo iš namų ir kažin kur išvežė.

Nors giliai širdy ji žinojo, kad Luiza Konstancija Vilt niekada gyvenime nedarė nieko, ko nenorėjo.

2

PRIEŠ DEŠIMT DIENŲ

LUIZA VILT stebeilijosi į laišką.

Tiksliau, stebeilijosi į voką, į kurį greitai sugrūdo ką tik perskaitytą laišką. Jis stirksojo kaip po komandos „ramiai“ ant indaujos, atremtas į „Lladró“ statulėlę šuniuko, vogčiomis žiūrincio iš už moteriško aulinio bato aukštu kulniuku. (Luiza nekolekcionavo „Lladró“ ar panašių statulėlių – jos skoniui tai buvo mažumėlė per saldu, kaip tie „Hallmark“ kalėdiniai filmai, – tačiau suprato, kad kuo labiau seno, tuo mažiau gaudavo dovanų, atitinkančių interesus.) Laiškas atėjo vakar be jokių fanfarų, kaip ir dauguma jų, paprastame baltame voke; tokiamė pailgame stačiakampio formos, į kurį galima įdėti banknotų. Buvo įbruktas tarp šešių dolerių devyniasdešimt devynių centų kupono, už kurį galima kiek nori valgyti „China King“ bufete, ir naujausio numerio *Southern Lady* – žurnalo, kurį, Luiza buvo įsitikinusi, kažkas užprenumeravo jai kaip pokštą.

Neseniai perskaičiusi knygą labai tinkamu pavadinimu „Laiškai, pakeitę pasaulį“ (taip pat dovanos, tik ji niekaip neprišiminė, nuo ko), Luiza žinojo, kad iš tiesų viską pakeisti gali vos vienas laiškas.

Abrahamas Linkolnas užsiaugino bjaurią barzdą, paklauses vienuolikametės Greisės Bedel, laiške, Luizos džiaugsmui, tiesmukai pareiškusios: „Atrodytumėte daug geriau, nes jūsų veidas per liesas.“

Tenesio Atstovų rūmų narys Haris Tomas Bernas atidavė lemiamą balsą už rinkimų teisę moterims, gavęs mamos Feb Ensminger Bern laišką, įspėjantį: „Nepamiršk būti geras berniukas.“

Harieta Bičer Stou parašė „Dėdės Tomo trobelę“, gavusi sesers laišką, kuriame ji ragino Harietą parašyti „ką nors tokio, kad visa tauta suprastų, koks baisus dalykas yra vergija“.

Ir nors Luizai šios istorijos pasirodė įdomios, niekada nemanė, kad ir pati gali gauti tokį laišką. Keičiantį gyvenimą. Žinoma, ji neturėjo iliuzijų, kad jo svarba bus tokia pat didžiulė ar radikali kaip kad vergijos panaikinimas, tačiau bent jos gyvenimą tikrai galėjo apversti aukštyn kojomis.

Ji vėl dirstelėjo į laišką, sėdėdama dygsniuotame fotelyje, kurį buvo aptraukusi nauju gražiu audiniu su kolibriais, atlošą galvai uždengusi pagalvės užvalkalu, kad Kenui čia klausantis mėgstamų operų riebaluotos jo retėjančių plaukų pleiskanos nesugadintų naujo audeklo. Kenas mirė prieš penkerius metus, bet užvalkalas taip ir liko.

Rašyseną Luiza iškart atpažino – smulkus, į dešinę pasviręs kursyvas, kiekvienos raidės apačia plokščia, lyg autorė būtų naudojusi liniuote. Nors keletą dešimtmečių nebuvo jos mačiusi, išsyk atpažino Džordžos Dikson raštą.

Per dvidešimt keturias valandas laiškas iš paprasto raštelio virto gyvu padaru, kuris lyg laukinis katinas vogčia stebi kiekvieną jos judesį. Arba tarsi būtų įgijęs stebuklingų savybių, ir dabar Džordža galėjo matyti ją, naudodamasi laišku lyg jas jungiančiu kažin kokių perdavimo kanalu. Vis dėlto jiedvi ir be laiško visada išliks surištos to, ką padarė.

Sučirškęs durų skambutis išgąsdino Luizą, nors ji jo ir laukė. Atplėšusi žvilgsnį nuo laiško ir pažvelgusi į laukujes duris, lyg paukščio nagais suėmė lazdelės rankeną ir pradėjo skausmingą pakilimo iš fotelio procesą, kad galėtų įsileisti viešnią. Kol kas laiškas turės palaukti.

NORS LUIZA IR NORĖJO, kad tai nebūtų absoliuti tiesa, pasaulyje tebuvo saujelė moterų, kurios atrodė dailiai ir be makiažo. Deja, mergaitė priešais ją nebuvo viena iš jų.

Ne, dvidešimt vienu Taner Kvimbi formaliai nebuvo mergaitė. Taip, Luiza žinojo, kad visuomenė gebėjo tūkstančiais būdų infantilizuoti moteris, vadindama jas mergaitėmis, – absurdiškai ir nenuilstamai tai skatino kone visa beletristika. Vis dėlto, nepaisant amžiaus, Taner tikrai buvo mergaitė.

Mergaitė, kuri rengėsi taip, tarsi tądien neketintų kelti kojos iš namų. (Sportinės kelnės ir dėmėti marškinėliai. Gal nuo garstyčių?)

Mergaitė, kuriai nepakenktų kiek pasirausvinti įdubusius skruostus.

Mergaitė, kuri ne ką daugiau norėjo sėdėti Luizos svetainėje, nei pati Luiza troško ją čia matyti.

Ir nesėdėtų, jei to kvailo turkiško kilimėlio, kurį Kenui *būtinai* reikėjo nusipirkti Skoto antikvariate, kraštas nebūtų užsiraitęs

ir Luiza nebūtų užkliuvusi už jo, pardribusi ant kietmedžio grindų ir perpus persiskėlusi klubakaulį. Po operacijos ir dviejų mėnesių fizioterapijos ligoninėje Luizos vaikai vis tiek nusprendė, kad ji jau negalės viena gyventi savo namuose, nors ji vaikščiojo kuo puikiausiai (tik truputėlį pasiramsčiuodama trikoje metaline lazdele su guminiais antgaliais apačioje, panėšėjančia į viduramžių kankinimo įrankį). Luizai niekad per daug nerūpėjo, ką jie galvojo, tik kai Džulsė pagrasino atsikraustyti pas ją, o Čarlis ėmė siuntinėti interneto svetainių su priežiūros namuose darbuotojais nuorodas, ji pasirinko mažiausią blogybę iš trijų: Tanner Kvimbi, mergaitę, kuriai reikėjo gyvenamosios vietos, kuri nebuvo jos kraujo giminaitė ir neavėjo ortopedinių batų. Ačiū Dievui už Liusę – Luiza šyptelėjo, galvodama apie jauniausią dukrą, – ji visada buvo pati kūrybiškiausia iš trijų vaikų, kai reikėdavo išspręsti problemą, nors vykdomosios veiklos įgūdžių jai šiek tiek stigo.

– Mano duktė sako, kad lankė vidurinę mokyklą kartu su tavo mama.

Luiza pasviro į priekį, norėdama paimti dailų arbatos puodelį nuo staliuko ir nekreipdama dėmesio į aštrų klubo skausmą. Jiedvi jau apsikeitė įprastomis malonybėmis, nors Luizai buvo sunku jas pavadinti maloniomis, turint omeny, kad Taner į visus jos klausimus atsakinėjo vienu žodžiu ir taip, tarsi čiulplytų citriną.

– Matyt, – burbtelėjo Taner.

Luiza gurkštelėjo karčios plikytos arbatos ir vėl padėjo puodelį ant staliuko. Niekad nebuvo didelė arbatos mėgėja, bet dar nėra nė dvylikos, tad veikiausiai nederėtų siūlyti merginai gurkšnelio „Finlandijos“ iš indaujos, stovinčios už sofos.

– Ką gi, gal norėtum apžiūrėti kambarį?

– Ne, esu tikra, kad tiks.

– Gerai.

Abi vėl nutilo. Luiza sutelkė dėmesį į pažįstamą tylų Keno tėčio senolio laikrodžio* tiksėjimą koridoriuje ir nepastebimai krūptelėjo, kai sugaudė pirmas iš dvylikos gedulingų dūžių, pranešančių apie vidurdienį. Luiza ilgesingai dirstelėjo į „Finlandijos“ butelį.

– Kodėl jis vadinamas senolio laikrodžiu, o ne bobutės? – kartą paklausė jos vyriausia anūkė Popė.

– Nes tik vyrui atrodo būtina garsiai paskelbti apie kiekvieną savo atliktą darbą, – atsakė jai Luiza.

Popė sumirksėjo, o Džulsė pavartė akis, žiūrėdama į motiną.

– Jai tik treji, mama. Gal galėtum luktelėti dar porą metelių, prieš pradėdama skiepyti jai neapykantą patriarchijai?

– Niekad nebūna per anksti pradėti, mieloji.

Dabar Popei dvidešimt ketveri ir Luiza nenutuokė, ar jai pavyko įskiepyti savo anūkei neapykantą patriarchijai, nes skambučio iš jos sulaukdavo tik kartą per metus, kelios dienos prieš arba po – ir niekad per – gimtadienį.

Luiza suvirpėjo, nors buvo su raudonu susegamu pono Rogerso** megztiniu. Niekad nemanė, kad turės pono Rogerso megztinį, juo labiau net šešis, tik įvairių atspalvių ir skirtingo storio. Vis dėlto ilgainiui suprato, kad sendamas žmogus patiria vieną pažeminimą po kito.

* *Grandfather clock* (angl.) – ant grindų pastatomas švytuoklinis laikrodis.
(*Čia ir toliau – vert. past.*)

** Fredas Rogersas buvo daugiau kaip tris dešimtmečius JAV transliuotos laidos vaikams „Mister Rogers’ Neighborhood“ vedėjas.

Pavyzdžiui, dabar jai visada būdavo šalta. Net ir namuose, kur termostatas nustatytas dvidešimt penkiems laipsniams šilumos. (Tik pagalvok – buvo laikai, kai ji taip sukaisdavo, kad kraujas kone užvirdavo, ir atrodydavo, kad oda ištirps kaip lydintas sūris „Velveeta“. Kokia ironija!)

Arba nepaisant to, kad nuolat vartojo kalcio papildus, kaulai vis tiek ją išdavė, tapo trapūs kaip drugelio sparnai ir galėjo lūžti nuo menkausio bumbtelėjimo.

Arba kaip vaikai pradėjo su ja kalbėtis, lyg jie turėtų medicinos daktaro laipsnį, o ji nebūtų baigusi nė antros klasės.

Arba kaip čia nutiko, kad būdama aštuoniasdešimt ketverių ji sėdi savo svetainėje, supama Keno motinos antikvarinių baldų, ir kalbasi su paniurusia dvidešimt vienu *mergaite*, kuri netrukus taps jos naująja buto drauge.

Luiza vėl dirstelėjo į degtinę. Tada įjėmimą nuotrauką savo velionio vyro, kuris mirė, nespėjęs patirti visų šių senatvėje iš-tinkančių pažeminimų. Pasisekė niekšeliui.

– Tai... man tik reikės nuvežti jus pas daktarus ir į kitus susitikimus, o likusį laiką galėsiu leisti savo kambaryje?

Luiza akimirka žiopsojo į ją, nustebinta staigaus žodžių srauto. O tada lengviau atsikvėpė, kad abi tenkina toks susitarimas.

– Taip, to pakaktų.

– Kietai, – tarė Taner ir pliaukštelėjo sau delnais į sportinėmis kelnėmis aptemptas šlaunis. – Ar galiu įsikelti rytoj?

– Ak! Hmm... na.

Luiza nesitikėjo, kad šis susitarimas įsigalios taip greitai. Ji tik vakar sugrįžo namo ir pagaliau džiaugėsi vienatve, tiek savaičių šliurinusi slaugos įstaigoje su tais... seniais. Žinojo, kad

turėtų sakyti: „su *kitais* seniais“, nu bet iš tikrųjų! Taip išeitų, kad ir ji viena iš jų.

Kai ji suėmė už lazdelės guminės rankenos ir vėl pradėjo skausmingą kėlimosi iš fotelio ritualą, Taner staiga atsistojo. Tiksliau sakant, stryktelėjo ant kojų taip lengvai, lyg mirktelėtų. Luiza nejautė didžiulio pavydo dvidešimtmečiams, bet šitai? Viską atiduotų, kad tik atgautų ankstesnį judrumą. Ji visu svoriu atsirėmė į lazdelę, ruošdamasi deginančiam klubo skausmui ir laukdama, kol Taner pasakys ką nors mandagaus, pavyzdžiui: „Ak, nesikelkit, pati išeisiu.“ Bet nepasakė. Ir Luiza niekaip negalėjo apsispręsti, ar jai patinka, kad mergina nesielia su ja globėjiškai, ar ją stulbina toks mandagumo trūkumas. Kad ir kaip ten būtų, Luizai nė nespėjus ištiesti nugaros, Taner jau stovėjo prie laukujų durų.

Suėmusi už apvalios rankenos mergina stabtelėjo ir atsigręžė į Luizą, lyg kažką prisiminusi.

– Luiza, ar kambaryje yra televizorius? Man jo reikės, o mama neleidžia pasiimti maniškio. – Padvejojusi pridūrė: – Tiksliau sakant, televizorius – jos, ne mano.

– Ponia Vilt, – tarė Luiza ir sukando dantis, skausmui tarsi ugniai nusmelkus klubą.

Ji trumpam užsimerkė ir vėl atsimerkė.

– Atsiprašau?

Mergina lyg kokerspanielis pakreipė galvą į šoną. O varge, negi jas tebemoko atsiprašinėti už nieką?

– Mano vardas. Ponia Vilt.

Jei jau Taner gyvens čia kaip jos padėjėja, Luiza nė nemanė atsisakyti formalybių.

– Ak, taip.

– Čia vienintelis mano turimas televizorius.

Luiza linktelėjo galva į didelį plokščiaekranį aparatą ant sienos priešais sofą. Dar viena dovana, šikart nuo vaikų – kurie akivaizdžiai tikėjosi išgirsti, kaip ji aikčioja dėl jo dydžio, nors jos trisdešimt dviejų colių televizorius, kurį turėjo pastaruosius penkiolika metų, vis dar veikė kuo puikiausiai. Luizai taip ir liko neaišku, kodėl reikia džiaugtis, kai penktos valandos žinių vedėjo Džastino Farmerio galva atrodo kaip didžiulis pripučiamas paplūdimio kamuolys.

– Tiks, jei tik yra AV įvestis ir išvestis.

Luiza pasižiūrėjo į ją tuščiu žvilgsniu, nesuprasdama, kas ta AV įvestis ir išvestis, ir ar to reikia jos televizoriui.

– Maloniai prašom patikrinti.

Taner vyptelėjo, tarsi nenorėdama užgaišti šiuose namuose dar dviejų minučių, kurių prireiktų televizoriui apžiūrėti.

– Esu tikra, kad viskas gerai.

Ir išėjo, Luizai nė nespėjus tinkamai atsisveikinti. Ji apsidairė po kambarį, tarsi ieškodama patvirtinimo, kad ne jai vienintelei toks staigus ir nemandagus pasišalinimas atrodo keistas.

Žvilgsnis vėl sustojo prie Keno.

– Ak, užsičiaupk, – pasakė pamačiusi jo patenkintą savimi šypseną.

Jei būtų gyvas, jam tai pasirodytų nepaprastai juokinga. Bet ne laiškas, pagalvojo ji, nusukdama žvilgsnį nuo vyro į Džordžo žinutę. Tas tai visai nejuokingas.

Pasvarstė, ar Kenas pirmiau išblykštų nuo šoko, ar paraudonotų iš nerimo. Toks jau jis buvo – visos emocijos aiškiai matydavosi veide. Jis neturėjo paslapčių, todėl buvo didžiai patikimas žmogus. Vis dėlto Luizai visada atrodė, kad atvirumas

santykiuose yra mažumėlę pervertintas. Taip nebelieka vietos smalsumui. Spėlionėms. Jauduliui. Jei jau visai atvirai, tai šiek tiek nuobodu. Šiaip ar taip, Keno čia nėra. Vadinas, kaip ir su visa kita, turės susitvarkyti pati.

Besvarstant, kaip pasielgti, ausis pasiekė tylus senolio laikrodžio tikėjimas.

Be abejo, tokiam atvejui ji turėjo planą. Buvo jį sukurpusi prieš daugybę metų, kai dar buvo jauna ir vikri, nebuvo susilaužiusi klubo ir juo labiau apsiėjo be lazdelės. Ketino akimirksniu viską mesti ir pradingti. Tačiau metams nepastebimai bėgant, ji... nusiramino. Jau nebesidairė per petį, nepabusdavo nuo netikėto triukšmo vidury gilios nakties besidaužančia širdimi. Trumpai tariant, patikėjo, kad pavyko išsisukti visiems laikams. Vis dėlto savo vaikystės metus, kuomet formuojasi žmogaus charakteris, praleidusi ūkyje, Luiza žinojo, kad paukščiai visada sugrįžta namo. Kaip ir praeitis.

Pirmam sukrėtimui pamažu blėstant ir kylant baimei, Luiza vis tiek įžvelgė ironiją: dabar, kai vos paeina, ji turės bėgti.